

TEXTOS DE KARL RAHNER SOBRE L'ESGLÉSIA

Aquest any es compleix el centenari del naixement de K. Rahner. Hi ha hagut, també, algunes actuacions de les autoritats eclesiàstiques que han causat dolor i fins i tot escàndol. Aquestes dades, juntament amb la sèrie de cartes rebudes arran del nostre Quadern 121 sobre l'Església, ens suggereixen oferir aquesta petita antologia de textos eclesiològics de Rahner.

1. Sentit de l'Església

Aquesta comunitat [l'Església] ha de ser aquella que, malgrat el seu pobre caràcter 'petit burgès'..., parla en veu alta i té la valentia esgarrifosa d'anunciar que aquesta planura miserable que forma la nostra existència actual té cims que s'eleven fins a la llum eterna del Déu infinit, cims que tots nosaltres podem escalar. I que aquesta trista i abismal planura, que sembla mancada de fonaments conté, tanmateix, fondàries que nosaltres no hem explorat encara i que, allí on nosaltres pensem que hem experimentat i descobert que tot és un absurd, continua havent-hi profunditats que es troben plenes del mateix Déu.

Un testimoni com aquest, propi d'aquesta comunitat que té la valentia indescriptible d'atrevir-se a anar en contra de totes les experiències barates dels homes, hauria d'alçar-se com un únic crit per sobre d'aquesta història, dient: "Déu existeix, Déu és l'Amor! La seva victòria ja s'ha realitzat i tots els torrents de llàgrimes de patiment que encara flueixen per la nostra terra han estat ja vençuts i s'han assecat a la seva mateixa font. Totes les nostres tenebres són com la nit que sembla més fosca abans que surti el sol. Val la pena que visquem".

Aquest testimoni és el signe d'aquesta comunitat anomenada Església, en la mesura que ella és més que una simple part del conjunt de la humanitat, a la qual Déu ja no permet que s'aparti del seu amor. La seva essència veritable i més profunda, la seva tasca més autèntica no consisteix a aconseguir que els homes tinguin quelcom de respecte per Déu, ni consisteix tampoc a oferir una mica de decència i humanisme per contrarestar l'egoisme brutal dels homes. La seva essència no és la llei sinó l'evangeli: que Déu venç per la seva pròpia acció i que ell es dona d'una manera generosa a favor d'aquesta humanitat i del seu món. Aquest és el testimoni del que és més inversemblant, que és l'única veritat, la veritat última. (*Vom Sinn des kirchlichen Amtes*, pàg. 20).

2. Pecat de l'Església

La debilitat humana i la insuficiència pecadora, la petitesa, la ceguesa, la falta de valentia per assumir les exigències de l'hora actual, la falta de comprensió davant les necessitats del temps, davant les seves tasques i tendències de futur..., totes aquestes formes de conducta molt humanes són també les formes de conducta de les autoritats i de tots els membres de l'Església i elles influeixen també en allò que l'Església és i fa.

Si algú volgués negar això o dissimular-ho o treure-li importància o dir que aquesta ha estat només una càrrega o un defecte dels primers temps de l'Església, superada ja en l'actualitat..., si algú pensés així, estaria deixant-se portar per una ceguesa embogida i per un orgull clerical, per un egoisme de grup i per un culte a la personalitat que és propi d'un sistema totalitari, que no convé de cap manera a l'Església en tant que comunitat de Jesús pacient i humil de cor... [L'Església] sovint no té el coratge de mirar el futur com a futur de Déu, igual que ha experimentat el passat com de Déu també. Amb freqüència glorifica el seu passat, i mira el present (allí on no ho ha fet ella mateixa) amb ulls torçats, condemnant-ho massa fàcilment. Amb freqüència, avança lentament en qüestions de ciència, i en els segles XIX i XX ha dit que no amb massa rapidesa, quan hagués pogut dir un sí abans, per descomptat matisat i distintiu. Ha estat més sovint pels poderosos i s'ha fet massa poc advocada dels pobres. Ha dit la seva crítica als poderosos d'aquesta terra massa suaument, de tal manera que més aviat semblava com si volgués procurar-se una coartada sense entrar de debò en conflicte amb els grans d'aquest món. Es manté molts cops més amb l'aparell de la seva burocràcia que no pas amb l'entusiasme del seu esperit..., en els portadors del ministeri ha comès sovint injustícies contra sants, pensadors, contra els qui pregunten dolorosament, contra els seus teòlegs que només volien servir-la incondicionalment. (*Escrits de Teologia*, V, pàg. 24-25).

3. Tasques de l'Església avui

En el terreny de l'espiritualitat som, fins a un extrem terrible, una Església sense vida... Als funcionaris eclesiàstics els dic (i amb això, naturalment, tiro una pedra grossa sobre la meva pròpia teulada): figureu-vos per un moment, amb una mica d'imaginació existencial, que no sou funcionaris eclesiàstics, que aneu pels carrers guanyant-vos el pa com un escombriaire o (si ho preferiu) com un científic al seu laboratori de física de plasmes, on no se sent en tot el dia cap paraula sobre Déu i, no obstant això, s'aconsegueixen èxits esplèndids. Figureu-vos que el vostre cap està cansat de tant escombrar els carrers o de la física molecular amb la seva matemàtica... I ara intenteu dir als homes d'aquest entorn el missatge cristià, intenteu predicar-los el missatge de Jesús sobre la vida eterna. Escolteu com ho dieu, noteu vosaltres mateixos com sona, penseu com ho hauríeu de dir perquè no topi d'entrada amb un rebuig semblant al que en aquest ambient es trobaria un que volgués parlar de medicina tibetana. Què diríeu en aquestes circumstàncies? Com començar a descriure la paraula Déu? Com parlar de Jesús d'una forma que els altres puguin tenir una certa sospita de la importància que té en la vostra vida, importància real i significativa també per a la vida que els altres porten?

L'Església ha de ser una institució moral, però no moralitzant... Primer de tot i sobretot, hem de donar notícia a l'home d'avui de l'íntim, radiant i alliberador misteri de la seva existència, que salva de l'angoixa i l'autoalienació, i al qual nosaltres anomenem Déu. Si l'home no ha fet, ni tan sols inicialment, l'experiència de Déu i del seu Esperit que allibera de la culpa i de l'angoixa vital més profunda, no tenim per què manifestar-li les normes morals del cristianisme: no podria entendre-les; a tot estirar, li podrien resultar causa de coercions més radicals i d'angoixes més profundes...

L'Església ha de deixar de donar aquestes receptes barates de petits clergues que viuen al marge de l'autèntica vida de la societat i la cultura moderna, i remetre aquestes decisions a la consciència individual. (Tal afirmació) pot semblar, en molts casos, simplista i precipitada, fins i tot pot ser que, en realitat, amb el terme 'consciència' defensi l'arbitrarietat subjectivista que no té res a veure amb una consciència autocrítica, responsable davant Déu i temerosa de l'autèntica culpa com a possibilitat real; però, fonamentalment, si s'entén bé, aquesta exigència és molts cops veritable... No significa la retirada del cristianisme i de l'Església

del terreny de la moral, sinó un canvi de finalitat molt important en la predicació cristiana; el seu deure és formar la consciència i no primàriament amb un adoctrinament casuístic, sinó suscitant la consciència i educant-la per a una decisió autònoma i responsable en les situacions concretes, complexes i no racionalitzables per complet, de la vida humana... (*Cambio estructural en la Iglesia*; pàg. 102-03 i 86-87).

4. Sobre actuacions oficials

Les actuacions del Magisteri pressuposen, sense més ni més, que els seus destinataris no tenen cap dubte enfront de l'autoritat formal del magisteri i deixen tranquil·lament que siguin aquests els qui s'esforcin per la comprensió necessària per decidir. (Un important teòleg romà em va dir un cop que aquesta manera de procedir està legitimada per l'essència mateixa del Magisteri; l'argumentació per a la decisió pertany a la tasca dels teòlegs i no del Magisteri). L'església "docent" i el seu magisteri pressuposen silenciosament que, quan es dirigeixen a catòlics, parlen a una massa relativament homogènia de persones, en la visió del món de la qual només hi ha la fe cristiana i aquesta d'una manera molt diferenciada i acompanyada d'un respecte més o menys absolut enfront de l'autoritat del Magisteri. Això no s'afirma explícitament... Però el fet és que en la teoria i en la pràctica amb prou feines es pren en consideració l'enorme diferència entre la fe magisterial i la real consciència creient de la massa de catòlics. Que l'índex del "Denzinger"¹ només molt rarament estigui en els caps dels cristians reals no és d'entrada tan trist com els sembla a alguns, temptats d'identificar la fe salvadora amb la formació teològica. Atès que el coneixement subtil i matisat sobre un tema pot ser, fins i tot, nociu per a la seva apropiació existencial. I m'atreveixo a sospitar que també en els actuals catecismes, per molt moderns que es presentin, hi ha massa coses i, no obstant això, no s'hi ofereix d'una manera viva i realitzable allò que és el més decisiu i definitiu que ha de ser dit costi el que costi. De fet, allò que constitueix l'Església és la fe real que està en els caps i els cors de l'Església, i no pròpiament l'ensenyament del Magisteri.

No es pot pretendre que l'Església consta només dels seus sants; la fe del cristià mitjà no és simplement una mena de resum torturat de la doctrina del Magisteri; al contrari: aquesta mateixa fe, en tant que portadora de salvació i recolzada en l'autocomunicació del mateix Déu, és també veritablement la fe que la Gràcia de Déu vol activar i fer viva a l'Església. Aquesta fe no ha de ser jutjada pels seus continguts objectivats en paraules sinó que, encara que la seva objectivació verbal i conceptual sigui pobra i limitada, continua essent obra de Déu en els homes, duta a terme per l'autodonació de Déu a través de l'Esperit Sant i, per tant, pot superar amb escreix la més sublim objectivació teològica. Perquè el "dipòsit de la fe" no és primer de tot una suma de frases amb formulació humana, sinó l'Esperit de Déu que s'entrega a la humanitat sense retorn i opera en els homes concrets la fe que realment tenen. Per descomptat, aquest Esperit crea també la comunitat de fidels..., però això no canvia res en el fet que el que importa en principi i en definitiva és la fe realment realitzada en els homes concrets i que aquesta és, en sentit ple, la que produeix salvació i comunica el mateix Déu, per precàries i fragmentàries que siguin les seves objectivacions conceptuals en els caps dels homes. (*Schriften zur Theologie*, XVI, pàg. 221-23).

El que succeeix és simplement això: el magisteri de l'Església es pot equivocar i, de fet, s'ha equivocat molts cops també en el s. XX (*ibíd.* XV, pàg. 364).

Al meu parer, ni l'argumentació bàsica ni l'autoritat d'ensenyament de l'Església, a la qual de fet s'acudeix, ofereixen un fonament convincent i obligatori per acceptar la discutida doctrina de Pau VI en l'*Humanae Vitae*, ni la Declaració de la Congregació de la Fe que vol excloure per principi l'ordenació de les dones, com quelcom que hauria d'aplicar-se en tots els temps i cultures (*ibíd.* XIV, pàg. 20).

[NB. Algunes de les citacions ofertes es troben en el llibre H. VORGRIMLER, *Karl Rahner* de Sal Terrae. En dues o tres ocasions hem aclarit o abreujat una mica la traducció].

¹ Col·lecció de Documents del Magisteri Eclesiàstic